

Arkivsaknr:	2017/579
Arkivkode:	
Saksbehandler:	Svein Roar Aas

Saksgang

Plan og eiendomsutvalget
Levekårsutvalget
Formannskapet
Kommunestyret

Møtedato

21.04.2020
22.04.2020
30.04.2020
14.05.2020

Vurdering av gjenskaping av deler av Solvikvatnet

Rådmannens forslag til vedtak:

Gildeskål kommune gjenskaper ikke deler av Solvikvannet grunnet usikkerhet om følgene for grunnvannsstanden.

Bakgrunn for saken: Gjenskaping av deler av Solvikvatnet har i mange år vært diskutert både i administrasjonen og i politikken. Jan Breivik, som eier mesteparten av grunnen hvor vatnet eventuelt vil ligge, var den som først tok opp spørsmålet, og som har vært en pådriver for å få saken fremmet.

På 1970 tallet ble Inndyrselva lagt om fra utløp i Nordvågen til utløp via tunell til Solvika. Solvikvatnet ble samtidig tappet ut. Før vatnet ble nedtappet på 1970-tallet var hele området fra vatnet, omtrent der gartneriet ligger i dag, og bort til Ellingsengården (rett nordøst for Gibos) en stor sump. Ved Ellingsgårdene var det en dam hvor de hentet vatn. De eneste byggene som stod den gang var ungdomshuset og et sommerfjøs i Breihaugen. Nedtapping ble gjort for å kunne ta området i bruk til dyrking og bygging. Selv etter nedtapping stod grunnvannet høyt, og grunnen var ustabil/sumpaktig.

I ettertid er det bl.a. etablert industriområde, sentralbaneanlegg, bygd kulturhus oa like ved- eller delvis der Solvikvannet lå tidligere.

Samtidig ble det lagt avløps- og overvannsrør til sjø. I ettertid er det også lagt rør for sjøvanns-/fjernvarmeanlegget gjennom området.

Dersom deler av vatnet skal gjenskapes, må det skje uten risiko for at grunnvannstanden i tilstøtende områder stiger, gjenskaping må ikke gi økt fare for flom eller minske kapasiteten i tunnelen som fører vann fra dette området og ut i Solvika. Rådmannen anser at disse forholdene er avgjørende når det skal tas stilling til saken.

Området er i dag regulert som jord- og skogbruk, industri og LNFR-område, og dekkes hovedsakelig av reguleringsplan for Inndyr industriområde/Steinveien - og på østsiden av kommuneplan.

Kommunen har over år jobbet med saken. Det er gjort målinger i området, NVE har vært på befaring og laget en tiltaksplan for gjenskaping av deler av vatnet. Vi har engasjert konsulent til å inspisere tunnelen, samt fått utført noen beregninger av kapasiteten i tunnelen ved flom, og om gjenskaping av vatnet vil ha en flomdempende effekt.

Det presiseres at de to fagrapportene fra NVE og SWECO begge har foretatt konsekvensanalyse ut fra den forutsetning at Solvikvatnet faktisk skal gjenåpnes.

Jan Breivik skriver 10.12.19:

«Viser til skriv av 03.12.2019 og møte 14. juni angående gjenskaping av Solvikvatnet.

Setter stor pris på at det forberedes sak til politisk behandling. Imidlertid er jeg litt undrende til at kommunen synes å ville overprøve riktigheten av Norges vassdrags- og energidirektorats vurderinger.

Jeg vil i all beskjedenhet antyde at det neppe er noen som har større kunnskap om området, grunnforhold og fare for hendelser i forbindelse med både innløp og utløp av vannet enn undertegnende. Det samme gjelder eventuelle bekymringer for heving av grunnvannstand. Hvis dere mener å trenge ytterligere data før en eventuell beslutning tas, vil jeg gjerne få lov til å kommentere disse før det blir brukt for mye tid på dem.

Hvis det gis klarsignal til oppstart i løpet av våren kan vannet være på plass i sin nye form allerede neste sommer/høst.»

Antatt positiv virkning av tiltaket

En gjenskaping av Solvikvatnet vil sannsynligvis medføre en virkningsfull landskapsarkitektonisk positiv endring av kommunesenteret som helhet, eventuelt synlig fra veg og således eventuelt som en identitetsskapende kanskje symbolsk plussfaktor for Inndyr og Gildeskål kommune – med derav påregnelig synergieffekt.

Gjenåpning vil også kunne gi arealplanmessige muligheter, der kommunen og lokale initiativ/forslag vil kunne legge til rette for en tursti rundt vannet, nye spennende samlingspunkter, økt aktivitetstilbud sommer og vinterstid, en ny «strandsone» som vil kunne medføre nye attraktive boligtomter, økt bolyst og samlet sett et potensielt løft for kommunesenteret.

Etter flom vinteren 2013/2014 skrev Jan Breivik brev til kommunen 15.01.2014. Det ble pekt på at vannstanden før den tid flere ganger hadde vært høyere enn tunnelåpningen.

Breiviks forslag til løsning på problemet er at kommunen og NVE samarbeider om å gjenskape Solvikvatnet. Det anføres at NVE tidligere har vært interessert i en tilbakeføring og at de vil kunne gå inn med midler. Som argumenter for en slik løsning anføres følgende:

1. *Gildeskål kommune vil på best mulig måte være sikret fra en fremtidig flomkatastrofe.*
2. *De ledige kommunale tomtene i Steinveien ville plutselig bli attraktive. (Noe som i seg selv ville dekke store deler av kostnadene.)*
3. *Det vil igjen bli mulig for unger og pensjonister å fiske ørret nær sentrum.*
4. *Hele området vil bli forandret fra en sump til en perle.*
5. *Unge og gamle kunne igjen treffes på isen for å gå på skøyter.*
6. *+ mye mye mer, selvsagt på godt, men etter noens mening kanskje på litt vondt også.*

Tiltaksplan fra NVE

Kommunen fikk i 2017 en tiltaksplan fra NVE med forslag til hvordan man kan gjenskape deler av vatnet. Dette er sammendraget:

Gamle Solvikvatn ble drenert for å få anlagt avløps- og overvannsrør til sjø, samt senket vannstanden i industriområdet.

Det er kommet forslag fra grunneier i området om å få etablert det gamle vatnet på nytt. Hensikten er å fornye område samt å skape bolyst og få et attraktivt boligområde rundt. Tiltaket vil la seg gjøre ved å etablere en løsmasseterskel som demmer opp vatnet med 1,5-2,0 m.

Denne terskelen vil bli om lag 35 m lang og flomløpet vil bli om lag 5,5 m bredt. Toppen på dammen etableres på kote 6, mens flomløpet får en senkning på 0,5 m, slik at det blir etablert et vannspeil på kote 5,5. Dette vil gi et vannspeil som vist på bildet på forsiden.

Vatnet kan benyttes som skøytebane på vinterstid og vil sommerstid kunne være attraktivt forhold til miljø- og friluftsliv samt bading. Vatnet vil også kunne gi gode oppvekstforhold for bekkørreten og fuglelivet.

Andre tiltak som brygger, fiskeplasser for funksjonshemmede, badestrender og turstier, lekeapparater etc vil også kunne etableres i kjølvatnet av tilbakeføringen av Solvikvatnet.

Dette vil uansett måtte håndteres av tiltakshaver/kommunen.

Høyden på dammen er tilpasset innløpet på kulverten nedstrøms, og slik at 100-års flommen vil kunne bli avledet uten fare for erosjon av dammen. NVE mener at tiltaket vil føre til flomdemping og vannføringer i fjell-tunellen vil bli betydelig mindre enn det har vært som følge av dette.

Grunnvannsstanden

Det er betydelig usikkerhet knyttet til hvilke konsekvenser en gjenskaping av vatnet vil kunne få for grunnvannstanden i tilstøtende områder. Selv en mindre økning av vannstanden i området for tidligere Solvikvatnet på 30 cm, antas å kunne få betydelig skadevirkninger. Vann- og kloakkledninger vil kunne komme opp selv med så lite vannøkning, og reparasjonskostnadene vil kunne bli betydelige. Et par ganger på 1990-tallet var vannstanden så høy ved flom at det ble vurdert å fjerne 90-cm rørene helt.

Det ligger stenfylling/masser under ny industribebbyggelse og veg, men vannet vil antakeligvis enkelt trenge gjennom. Området ved Gibos/Kulturhuset er allerede sårbart på grunn av grunnforhold med blant annet leiregrunn – grunnen gynger på enkelte stede. Kulturhuset er bygd med søyler til fjell med betongdrager på toppen. Grunnen bestod av leire og mudd/jord i toppen. Det legges til grunn som plausibelt at en økning av vannstanden i området Solvikvatnet fra noen få titalls centimeter og i alle fall på få meter vil kunne medføre betydelig skade på private og offentlige bygg og VA-anlegg. Mye av avløpsrørnett mv. i dette området ligger under gruslag der økt trykk vil kunne heve rørene i rørgatene med eksempelvis etterfølgende skadefølge som at rørene fryser vinterstid.

Fakta grunnlaget vi sitter på taler for høy risiko ved å gjeninnføre Solvikvatnet.

Flomfare og tunell ned til Solvika – se eget notat som er vedlagt

Kostnader og finansiering

NVE beregnet i 2017 at det ville koste ca 500.000 å etablere en terskel mm for å gjenskape vatnet. Da er det ikke tatt med kostnader med omlegging/sikring av VA-ledninger og kummer, eller tilrettelegging med brygger, tursti etc.

Dersom tunnelen skal utbedres eller legges på nytt, medfører dette betydelige kostnader. Pr i dag har vi ikke innhentet kostnadsoverslag på et slikt arbeid, men vi snakker her om flere millioner.

Det er mulig å søke om midler fra NVE til gjenskaping av vatnet. Det kan gis støtte opp til 80 % av godkjent kostnadsoverslag. Tilskudd til miljøtiltak skal fortrinnsvis gis til tiltak som er anbefalt i forvaltningsplaner etter vannforskriften. Det er derfor usikkert om tiltaket vil bli prioritert, men det er åpnet for å søke om denne type tiltak: for å bedre vassdragsmiljøet der det er forringet av tidligere inngrep. Søknadsfrist er 1. juli.

Vurdering:

Det er mye usikkerhet knyttet til konsekvensene av å bringe deler av vatnet tilbake. Det datamaterialet kommunen pr. nå sitter på taler for følgende: kapasiteten til tunnelen er tilstrekkelig for å unngå oversvømmelse med stor skade for eksisterende bygg mv. under 100-årsflommer - uavhengig av om man gjenskaper Solvikvatnet. Det må likevel vurderes å utbedre denne jf den forskyvningen som er avdekket. Kapasiteten vil også bli bedre dersom dimensjonen økes. Det er uheldig at dimensjonen snevres inn ned mot sjøen.

Ved en 200-årsflom vil området være bedre rustet for å ta imot vannmengdene slik det ligger i dag enn ved en etablering av vatnet. Risikoen ved gjeninnføring av Solvikvatnet er signifikant angjeldende skadepotensiale. Det er konklusjonen fra SWECO.

Risiko i forbindelse med eventuell grunnvannsproblematikk er også signifikant.

Uten digital terrengmodell og en fagkyndig utregning av områdets flomvernskapasitet er det pr. nå vanskelig å konkludere siden en vannheving over kortere tid eventuelt vil kunne ha en annen og kanskje mindre skadevirkning på omkringliggende område – enn en økning av grunnvannsstanden over tid. Det er mange usikkerhetsfaktorer her.

Gjeninnføring bør uansett ikke skje uten tilbørlige analyser utført av fagspesialister der alle risikofaktorer tas med som grunnlag for analysen. Videre anses sannsynlighet for lav, men

skadepotensialet stort – altså signifikant risiko - i fall man ikke øker dimensjonen for vanngjennomføring ut fra eksisterende tunnel. Økt kapasitet/flomvern bør vurderes gjennomført.

Konklusjon:

Ut fra gjeldende datagrunnlag frarådes gjeninnføring av Solvikvatnet.

Dersom det er et politisk ønske å jobbe videre med tiltaket, må det bevilges midler til å få utført flere modeller og analyser. Rådmannen viser til at økt grunnvannsstand kan få alvorlige og uante konsekvenser for bygg og anlegg i et stort område. Også med tanke på endret klima med større nedbørsmengder, må kommunen være svært varsom med å gjøre tiltak som potensielt kan føre til at store flommer takles dårligere.